אזוי לאנג די חלוצים לעבען נאך

(א געזאנג לכבוד דער היינטיגער געווערקשאפטען קאנפערענץ.)

פון א. ז.

מען האט שוין אפגעקלאגט...
קריש אפגעזאגט,
קריעה זיך געריסען,
און די האפנונג
ארייננעלייגט אין גרוב...
און די "רויטע" שרים,
די כאווירים פון דו
מקבר, שוחטים . . .
פלעכטען זיך א טריאומף קראנץ,
טאנצען אויפ'ן קבר
א ווילדען מכשפה טאנץ
און זינגען זיך א זיעז געזאנג...
"די שווארצע ציון מויד
גע'פנרט איז, זי איז טויט,
צובלאזען איז דער חלום
פון שטויב און ליים
אוים מיט דער אידען היים...
העי, דו שווארצער ציוניזם,
קנעכט געטרייער
פון ענגלישען אימפעריאליזם,
דו האסט געשטרעקט
דיין רויבער האנט,
צו פארכאפען
אונזער מיפטי'ס לאנד...
די שווארצע ציון מויד
איז גע'פנרט, זי איז טויט,
צובלאזען איז דער חלום
פון שטויב און ליים,
טויט איז די אידען היים..."
טויט די אידען היים ?!
איהר שווארצע און רויטע שרצים,
טויט די אידען היים,
ווען עס לעבען די חלוצים ?!
וואס פאר א ווערטה האט איהר,
און אלע ווייסע, שווארצע פאפירען,
וואס זענען אלע מחיצות און
פארמאכטע טירען,
ווען די חלוצים עקזיסטירען... ?
די חלוצים, שומרים, פעולים, בויער,
ווייסען ניט פון טויט און טרויער,
אפען פריי פאר זיי איז טיר און
טויער...
זיי לאבען, זינגען לידער פון דער ערד,
לידער פון א לאנד וואס ווערט,
לידער פון בויען, שאפען,
פון אקערען, זייען, פלאנצען,
לידער פון תבואה, טרויבען און
מאראנצען...
עס זינגט די ערד מיט זיי,
עס לאכט די זון מיט זיי,
די ווינטען טאנצען
בויאונגס־טענץ מיט זיי...
פון די הערצער און העלזער קלינגען:
"מיר בויען און מיר זינגען,
דאס לאנד פון פעסט באפרייט,
זאמד און זומפ פארזייעט,
אליין געווען דאס־אקער פערד
פון דער ערד, פון דער ערד,
דורך ארבייט געהייליגטע ערד".
פרעמד איז זיי דער דראנג
פאר כבוד און מזומן
אין זייער בלוט לעבען די שעפערישע זוימען,
דאס היימלאנד בלוט האט אין זיי
ערוואכט,
בויען זיי אין שאפען טאג און נאכט,
די ארבייט ברענט, עס פלאמט דאס
ליעד,
חלוצים בויען א היימלאנד פאר'ן איד.

אויך מיר א לשון

א פריוואטע דעבאטע צווישען א העבראיאיסט און אידישיסט, צוגעהערט
און איבערגעגעבן
פון אבעלע.

העבראיאיסט: — ליטע א מדינה, בולבעס א מאכל, און אידיש א לשון..
אידישיסט: — געפעלט אייך ניט ?
העבראיאיסט: — ניטא וואס עס זאל געפעלען.
אידישיסט: — האט איהר א ברירה ניט געבען אייער העבראיאישע טאכטער מיין אידישען זוהן...
העבראיאיסט: — א געוואלדיגער יחוס אייער אידיש.
אידישיסט: — דער יחוס פון אייער העבראיאיש ליגט שוין לאנג אין קבר.
העבראיאיסט: — דרך ארץ, עס איז די שפראך פון די נבאים!
אידישיסט: — דריי מאל דרך ארץ, אידיש איז די שפראך פון אידישען פאלק!
העבראיאיסט: — שייך זאגען א שפראך... געהערט א שפראך פון איי, איי, איי, אוי, אוי, טע, טע, ני, ני, נו, נו, עט, עט און בע מע...
אידישיסט: — א חסרון די כלה איז צו שעהן... אט דאס איז דאך טאקע די קונץ פון אידיש, רעדט ווינציג און זאגט א סך... די הויפט מעלה איז וואס אזוי לאכען ווי מען לאכט איז אידיש קאן מען אין קיין שפראך ניט. טא לעבט זיך געזונטערהייט מיט אייער העבראיאיש, איך וועל זיך מיט עלטערען מיט מיין אידיש, האט מיר א גוטען...

נודניקעס

(פארזעצונג פון פיידזש 5)

— אזוי גאר! געלט ווילט איר, פארקומט אייך געלט ?!
— ווייל אן ארווערטיימענט קאסט מיסטער־לעבען.
— וואס, וואס איז אייך דער חילוק שרייבט אן דעם ארווערטייזמענט, אן אנדער זאך ? — ווייל וויסען דעם אבער איך האב שוין פארלוירען דעם ד און ארונטערגעהאקט דעם רעסי־

* * *

יאנואר, 21, 1931.

— סעי מיסטער רעדאקטאר, פארהאט איר עפעס ניט אריינגעשטעלט ייפער, אז מען האט געכאפט אונזער מיט אן אשת־איש.
— ווער איז דען אייער גבאי ?
— מיסטער קלופקע, פון דער רודפי שולם,
— מיט וועמענס ווייבעל האט מען געכאפט, ר' איד ?
— טאקע מיט מיינער . . .
— וואס־זשע ווילט איהר זאל דער רעדאקטאר טאן ?
— גארניט. איך וויל נאר איר זאלט א שעהנגעס דאנק אייך, ר' איד! צום געזונט אייך.
— א גוטען.
— נאך א בעסערען . . .

* * *

נאך נאטיצען פון מיין טאג־בוך וועל איבערגעבען ביי א צווייטער געלעגענהייט, דערווייל האט מיר א "גוד־

אזוי לאנג די חלוצים לעבען נאך

פון דר. צבי כהן

א פיעל גרעסערער פארם.
זיער ענטפער אויפ'ן ווייסען פאר־
ארף זיין אן ענטפער פון טהאטען:
וויף דאס איז די גרעסטע טהאט
איז דער געבאט פון דער שטוג־
ד־קויף דורך דעם נאציאנאל פאנד
וואס מיר דארפען איצט טאן.
אם וואס דער ווייס־זעהענדער אר־
האט צו אונז שטענדיג גערופען
ם מיר האבען ניט דערהערט, דארף
נגלייך אויפגענומען ווערען פון
ג אויערען און פון די אויערען דארף
ין אין אונזער מוח
דארפען ענדליך פארשטעהן,
איז דער געבאט פון דער שטוג־
ם מיר האבען איצט צו טאן.
ער איינציגער שטארקסטער ענט־
יס'ן וויסען פאפיר קאן זיין נאר
פארגרעסערען אין דעם יאהר אוי־
רמעגען אין ארץ ישראל און אונזער
ארמעגען איבערהויפט, און דער
ון אלעם דער פארמעגען פון אידי־
אלק, דער נאציאנאל פאנד.
גרייט זיך איצט א גרויסע אקציע
נאציאנאל פאנד איבערן לאנד.
עט פארקומען פורים. פורים איז
אל דער טאג, ווען מאן דערמאהנט
אויסלייזונגדיגע אידישע ערד. מען
הנט זיך דערין דערפאר ווייל די אי־
ען אויסגעלייזט געווארען דעמאלט
צרה. זייער אויסלייזונג דערמאהנט
ויסצולייזען די ערד.
אל דעריבער דער קומענדער פורים
ם גרויסער טאג פון אויסלייזונג פון
ד. זאל ער ווערען דער סימבאל
ד־גאולה און דער בעסטער ענטפער
ווייסען פאפיר.
ווען ווערען מיר ענטפערען אלע אי־
ינט אט אזוי: זעהט, עס איז
געווען א המן וואס האט געטראכט
ם אויף אונז און וואס זיין סוף איז
זעהט און געהמט זיך אראפ א
אל פורים ווערען דער צייכען פון
גואלה הארץ. דער טאג און וועל־
ען לייזט אוים די ערד פון איהר

פון דניאלי

ויסגעלוועטשט פון די טרוקענע
, און סביבה פליסט זאפטיג ארויס
עם קערן.
ארשטעהט זיך, אז וואס גרעסער
ינסטלער איז אין דעם לערער, אלץ
ען די זאפטיגקייט גאנץ פיין הויר־
אויף די שאל־בלעטלאך; פארקעהרט
— בלייבט די שאל איבער דעם
און קיין סביבה איז טאקע נישטא.
ון אז דאס לעצטע איז נישטא, נו
אוזון מיר ווארטען אויפ'ן חסד פון
ע שול טורה, וואס וועלען אמאל,
ש אין יאהר, שאפען א פאר נייע
ד פאר אונזערע שולען....

פון „יענע" בריעף

(במקום פעליעטאן)

פון אברהמ'ל.

א בריעף האב איך באקומען פון מיין לאנדסמאן פון זשיטאמיר... מיט טענות אטאקירט ער מיך, מיט תביעות און מיט יאמער:

— "וואס ווילט איהר פון אונז איהר אמעריקאנישע "בעל־צדקת'ס ?!"

פאר אייער דאלאר, מיינט איהר, האט איהר שוין אויף אונז חזקות ?

און ווארפט איהר אונז א ביינדעל צו פון אייער זאטען מיטאג, — דערלויבט איהר זיך שוין מיישען אין פאזויעטישער פאליטיק ?!

אויב סטאלין אייך געפעלט ניט, טוט מיט איהם ניט קיין שידוכים, נאר צווינגט אויף אונז ניט ארויף קיין סברות און "ויכוחים"!

דערצעהלט אונז ניט קיין מעשיות, אז מען האלט אונז אין א "קליעטקע", און אז מיר הונגערען, צוליעב דער שוואכער "פיאטילעטקע"!

פון וואנען ווייסט איהר, אז ביי אונז זיך בונטעווען פאלדאטען, וואס האבען קאמיסארען דא פארשפארט אין קאזעמאטען?

פון וואנען נעהמט איהר, אז פארשיקט קיין טורקעסטאן איז בליבער, און אז בוכארין פלוצלונג מיט זיין לעבען איז ניט זיכער?

און ווער האט אייך געגעבען רעכט צו א פסק־דין א פרעבען, אז ראמזין און פעדאטאוו זענען ריין פון דעם פארברעכען?

איהר זענט אין חלום "באסניעס", ווען איהר ליגט אויף דער קושעטקע, און שרייבט, אז סטאלין ראטעווען איצט זוכט די "פיאטילעטקע"...

וואס זארגט איהר זיך אזוי פאר איהם? איהר בעסער זעהט באזארגען, אז ארבייטסלאזע איינענע ניט אויסגעהן זאלען מארגען!...

אז "אדרנונגס־היטער" אייערע, ווען יענע ברויט פארלאנגען, זיי מיט נאגאיקעס איבער קעפ נאר זאלען ניט דערלאנגען!...

און אז די "מאסטערסקאיעס" דעם געהאלט ניט זאלען שניידען, און דורך "פארויכערונג" די מאכט א קרזיס זאל פארמיידען!

איהר האט דאך צרות איינענע, וואס טויג אייך "פיאטילעטקע"? ווען די נשמה קוועטשט ארויס די ענגע — אייך — זשילעטקע!

וואס טויג אייך "מאסקווער פראצעס"? וואס ווילט איהר נאר ניט טראכטען, אז מוני שוין מיט בילינגס'ען אין טורמע ווייטער שמאכטען?

א צייטונג אייערע צו מיר איז ערשט אריינגעפאלען, וואס ברייננט מיך נאר צו מאכען אייך די ביטערסטע סקאנדאלען...

די צייטונג א "פאגראם געמאכט" אויף אונז האט אין זשיטאמיר; דאס לעזט זיך נאר, ווי א דראמאן — א קאמישער פון שמר . . .

מיר דאכט, איך בין א תושב דא און קום אפט צווישען מאסען, און, אלס מוסטער, דעם נאנצען טאג פארברייננ איך אין די גאסען...

פון קיין פאגראם האב איך דא ניט געזעהן ביז איצט קיין סימן! — און אלע "מאטשקעס" אייערע אפילו דא ניט שווימען...

באזונדערס אומזיניג די נייעס איז! אז סאלדאטען "רויטע" די ארבייט האבען דורכגעפירט — דאס שרייבען קען א שוטה!

ניטא ביין אונז קיין גאר־ניזאן! עס איז דאך א געלעכטער, אז פון דער נדעניץ "קוילען" אונז גאר קומען זאלען וועכטער!

הכלל, איך בעט אייך, קינדערלאך — אויב איצט איז "שעת־הכשר" צו באגען ליגענס וועגען אונז, — דאן באקט עס כאטש מיט יושר!...

אט האט איהר דא ניט לאנג דערצעהלט, אז סטאלין — אפגעגעבען זיין שטיפערישען "קדיש" האט אויף כח־צו א "רבי'ן".

אז דער "מלמד" אפשמייסען זאל שטארק דעם בן־פקועה, נאר וואס טוט גאט? האט סטאלין ניט קיין זוהן — אויף א רפואה!

איך זאג אייך, אז חלשות שלאגט פון אייער בינטעל שקרים!
איהר האט שוין לונאטשארסקי'ן אויך פארשיקט צו שרייבען ספרים...

דער הימעל וויים, וואס אייך נאך קענען איינפאלען פאר זאכען, און וויפיעל טויג פאגראמען נאך איהר דענקט אויף אונז צו מאכען!

איהר מיינט אודאי — מיט די "נייעס" אונז טוט איהר נאר א טובה? דעם הונגערינען גלויבט דאך ניט א זאטער זולל־סובא!

נו, זאג איך אייך, אז אויב איהר ווילט אונז צו משוגעת טרייבען, זאל אייער פרעסע נאר וואס מעהר אזעלכע ליגענס שרייבען...

און שפעטער — א "טרעוואגע" אויף די באראבאנען קלאפען, אז רוסלאנד האט פארשיקט א "ספעץ" א אידישען קיין יאפאן...

איך בעט אייך, לאזט אונז נאר צו רוה! און פטור ווערען לאמיר פון אייערע לענענדעס און פאגראמען אין זשיטאמיר!

— וויפיעל זשע יאר, דענקט איר, אן ערך, איז פאראן אין דעם ?
— באלד וועל איך אייך אויסרעכענען. 3 יאר אהן דעם מאן און 8 מיט אים, איז צוזאמען עלף יאר.
— אויב אזוי האט איר נאך צו וואר־טען מיט דער בר־מצוה א יאר צוויי, מיסעס.
— א דאנק.
— ניטא פאר וואס.
— גוט־ניט!
— גוט־ניט!

* * *

יאנ. 15, 1931.

א אידענע מיט בלויע ליפען קומט ארין צו מיר אין אפיס און וויל זעהן דעם רעדאקטאר.
— צו וואס דארפט איר אים, פרעג איך די אידענע ?
— איך וויל ער זאל אריינשטעלען אן ארטיקעל אין "זשורנאל" וועגען מרס. קאקורוזע.
— וואס איז דען דער מעהר מיט דער מרס. קאקורוזע ? — פרעג איך זי.
— אה, זי איז מיינע אשכנה, אן צו־ליעב איר האלט איך זיך איצט ביים גט'ען מיט מיין מאן.
— רעדט, רעדט, מיס, מוטער איך זי אונטער.
— אז אן אן וועה, וואס איז דען פאר־ראן צו רייד'ען. — זאגט זי, — אז בסך־הכל האט זי ניט די ווערט מען זאל ריי־דען וועגען איר, אזא קליפה, א פאחיבעל זאל זי איינגעמען, רבונו של עולם. איר פארשטייט, מיין לעקיש האט זיך דאך אין איר פארבלאפטשעט, און איך ווער צוזעצט יעדען טאג, אז צוזעצט זאל זי ווערען!
— ער פאראט אייך, הייסט עס, מיסעס ?
— ווייס איך וואס! נאך דאס וואלט אים געפעלט, שרייט אויס די אידענע, כ'וואלט אים ארויסגעווארפען אויף צוויי שפענדלאך. ער איז אלרייט. שולדיג איז זי בלויז. די חצופה, וועלכע ווארפט צו אים אויגעלאך און לאזט אים ניט צורות, וויל איך אייך טאקע בעטען, איר זאלט מאכען א ריכטיגען ארטיקעל און איר באגראבען, דער קליפה, 9 איילען אין דער אדמה...

* * *

יאנואר, 20, 1931.

דער טעלעפאן ריינגט.
— העלא, "זשורנאל" אפיס ?
— יא.
— מיסטער, איך בין דער פרעזידענט פון דער פאסייטי אנשי קאלבאסניקעס.
— וואס האט איר געוואלט, מיסטער פרעזידענט ?
— שטעלט אריין אן פייפער אז כ'איז ביי אונז געשטארבען א מעמבער.
— אלרייט. דאס וועט אייך אבער קאסטען עטליכע דאלאר.
(פארזעצונג אויף פיידזש 4)

נודניקעס

פון י. פ.

נאטיצען פון דעם טאג־בוך פון א צייטונגס־שרייבער.

יעדען טאג פארצייכען איך אלערליי צרות, שלעם און פארגעזות'ן וואס עס קומט זיך מיר אויסצושטיין פון די פאר־שיעדענע נודניקעס, וועלכע דולען מיר אן א קאפ מיט פארשיעדענע זאבובאניעס, און איך בין גרייט צו אוועקגעבען אביס־סעל פון מיינע צרות צו מיינע פיעלע פריינט, וועלכע טיילען זיך אויך מיט מיינע פריידען.

אט האט איר אייך א פאר בלעטלאך בלויז וואס איך האב ארויסגערעסן פון מיין נאטיץ־בוך.

יאנ. 10, 1931:

איך זיץ ביים דעסק און שרייב א נייעס וועגען א פארפירטער כלה און אן אייפערזיכטיגען חתן. פלוצלונג קלינגט דער טעלעפאן און עס דערהערט זיך א הארטע מענער־שטימע:

— האלא, דאס איז דער "אידישער זשורנאל?

— יא!

— סעי, מיסטער, זאגט מיר, וואו איז מיין פערד ?

— אייער פערד איז מסתמא אין שטאל — ענטפער איך.

— ס'הייסט ער איז אין שטאל, מען האט דאך אים נאר־וואס ארויסגע'נענ'עט פון דארטען.

— טא וואס־זשע פרעגט איר מיר, וואו ער איז ?

— פרעג איך איבער.

— כ'ווייס, כ'האב געטראכט אז איר ווייסט אפשר. איר זענט דאך א שרייבער.

— און אז א שרייבער איז וואס ?

— גארניט. וועט איר אזוי מוחל זיין און אריינשטעלען אן ארטיקעל אין "זשורנאל" וועגען דער גנבה.

— אלרייט, מיסטער.

— גוד־ביי!

— גוד־ביי!

* * *

יאנ. 12, 1931.

עס קלינגט דער טעלעפאן און א פרויען־שטימע פרעגט:

— דאס איז דער "זשורנאל"?

— וואס האט איר דען געוואלט, מיסעס ?

— איך וויל איר זאלט מיר זאגען וועו מיין באי איז געבוירען געווארען.

— אייער באי איז געבוירען געווא־רען פונקט אין דער נאכט ווען איך האט אים געהאט...

— אזוי גאר, א פיינער חכם זענט איר. דאס וויים איך דאך אליין. אבער איך וויל איר זאלט מיר זאגען וויפיעל איז ער אלט און ווען ער ווערט בר־מצוה?

— זאגט־זשע אונז, מיסעס, לעבען, וויפיעל יאר איז פאראן אין דעם, אז איר האט אים געהאט, וועלען מיר אייך זאגען ווען זיין בר־מצוה וועט זיין.

— אה, איך בין פארשווענגערט גע־ווארען מיט אים פונקט איידער מיין מאן איז אוועקגעפארען קיין אמעריקע.

ווערטלאך פון גוטע אידען

(גלייכווערטלאך פון אידישע גדולים געזאמעלט) פון דוד קירשענבוים

אין בית המדרש וואו ר' ישראל סאלאנטער האט געדאוונט, האט זיך אמאל פאר'ן עמוד געשטעלט דאוונען א איד, אן עם הארץ. וואס איז שטארק געשלאגען געווען אין דער עברי. נאכ'ן דאוונען רופט ר' ישראל סאלאנטער צו דעם בעל־תפלה און פרעגט איהם:

— זייט מוחל ר' איד, ערקלעהרט מיר אייגענטליך וואס האט איהר דא גע־דאוונט, מחמת חוב, ווייל איהר האט קנעהט יאהר־צייט, צו מחמת נדבה, ווייל איהר האט דעם בית־המדרש עולם גע־וואלט מחנה זיין מיט אייער זיסען קול?

— מחמת נדבה! — האט דער איד א צופרידענער וואס ר' ישראל סאלאנטער פאראינטערעסירט זיך מיט זיין דאוונען געענטפערט.

— אויב אזוי, — האט ר' ישראל איראניש געענטפערט, — זייט איהר באמת א נדבן גדול, אפשר דער גרעסטער נדבן ביי אונז אין שטאדט, מחמת דא אין שטאדט אי זא מנהג, אז מען קען דער רבי אלימלך איהם ווידער איינגאריירט

* * *

צום רבין אלימלך איז אמאל געקומען א חסיד, געקלאגט זיך פאר איהם אז ער האט א קורצען זכרון, ער פארגעסט ממש גלייך וואס מען זאגט איהם. פארלאנגט ער פון רבין א סגולה.

האט זיך דער רבי אלימלך פאר־טראכט פאר א ווייל און דעם חסיד גע־ענטפערט:

— יא, עס איז פאראן א סגולה, תשובה.

— רבי וואס פאר א שייכות האט א שוואכער זכרון צו תשובה?

— וואס פארשטעהסטו ניט — האט דער רבי אלימלך מיט א שמייכעל גע־ענטפערט — תשובה איז דאך אזוי גרויס אז עס גרייכט תחת כסא הכבוד, און עס שטעהט דאך — ואין שכחה לפני כסא כבודך...

* * *

א איד האט אמאל געפרעגט דעם רב פון שטעדטעל וועלכער האט אין דער נאנצער סביבה געשט'ט פאר א גרויסען מתנגד פון דרך חסידות:

— ערקלעהרט מיר רבי, לויט אייער מתנגדישער שיטה, מיט וואס זענען באר־שעפטיגט א גאנץ יאהר די מלאכים וואס זענען ממונה אויף תקיעת שופר אין ראש השנה און ווערען דערמאהנט אין די יחי רצונ'ס בעת די תקיעות.

— לויט דער מתנגדישער שיטה, — האט איהם דער רב איראניש געענטפערט — זענען די דאזיגע מלאכים, א גאנץ יאהר ממונה אויף די אידישע טשאלענטס זיי זאלען חלילה שבת ניט פארברענט ווערען אין אויוון...

* * *

דער רבי אלימלך פון ליזענסק, ארויס־פאהרענדיג אמאל פון א שטאדט האבען איהם זיינע צאהלרייכע אנהענגער באגלייט א שטיק־וועגס אונטערען שטאדט.

ארויסקומענדיג מחוץ לעיר, איז דער רבי ר' אלימלך ארונטערגעשפרונגען פון דער פוהר און צוזאמען געגאנגען מיט זיינע באגלייטער, ווען די חסידים האבען איהם געפרעגט, פאר וואס ער פאהרט ניט אויפ'ן וואגען, האט דער רבי אלימלך מיט א שמייכעל אפגעענטפערט:

— אויב די מצוה פון באגלייטען איז באמת אזוי גרויס, וויל איך אויך האבען א חלק אין דער מצוה.

* * *

א רב וועלכער פלעגט זיצען יומם ולילה על התורה ועל העבודה, איז געווען א בקי אין ש"ס און פוסקים. פלעגט דערפאר האלטענדיג זיך גאוה'דיג לגבי זיינע חברים רבנים, האט איהם איינמאל אנגענומען א חשק צו פאהרען צום רבין אלימלך פאר א שבת צו זעהן דעם רבי'ס התנהגות און דרכי חסידות:

בעת ער איז פרייטאג געקומען צום רבין נעהמען שלום, האט איהם דער רבי בייז איינגאריירט און געזאגט צו איהם:

— אייך וויל גאט ניט זעהן.

האט דאס דעם רב שטארק פאר־דראסען, ובפרט האט ער זיך פארשעמט פאר די ביישטעהענדיגע, וועלכע האבען געוואוסט זיין חשיבות און גאונות פאר גאט ניט זעהן.

די וועלט איז א פארקעהרטע

פון מרדכי שווארץ.

די וועלט מאכט אפט א טעות,
א טעות מאכט די וועלט;
ווילט איהר דאס ניט גלויבען,
דאן טוט ווי אייך געפעהלט.

אט דאס האב איך געטראפען אין לעבען,
וויל איך דאס אייך איבערגעבען: —

א דענטיסט הייסט מר. שניידערמאן,
א פרינטער הייסט מר. שוסטערמאן,
א ליטוואק הייסט מר. דייטש;
הייסט שרייבער און האלט א ביטש,
הייסט לעהרער און איז א קלאוקס־אפעריטאר.
זיין נאמען איז ערשטלינג און איז דער צווייטער,
איז א גרויסער נאר און הייסט מר. קלוגער;
זיין נאמען איז מר. פריעד און איז א גרויסער קריגער.
נו, זאגט אליין, איז די וועלט ניט א פארקעהרטע?

הייסט מר. הארטמאן און האט א כאראקטער א ווייכען,
זיין נאמען איז מר. רויטמאן און האט א פנים א בלייכען;
הייסט ליעבערמאן און שלאגט זיין פרוי;
זיין נאמען איז חזן און קאן עברי ווי א גוי;
איז א גרויסער שלימזל און הייסט בראוורמאן;
איז א גרויסער שווייגער און הייסט רעדנערמאן;
ער קאן גאר קיין מוזיק און הייסט מר. נאטע;
זיין נאמען איז מר. האַרמאן און איז גאר פליכעוואטע.
נו, זאלט אליין, איז די וועלט ניט קיין פארקעהרטע? . . .

פון דר. צבי כהן

א השבון אזא

קלמן: — איך און מיין פרוי זענען איינס.
זלמן: — אין איך און מיין ווייב זענען צען.
קלמן: — ווי אזוי?
זלמן: — זי איז די איינס און איך בין די נול — צוזאמען 10.

חרפה האט ער דעם רבין גאר ניט גע־ענטפערט.

פאר'ן אוועקפאהרען איז דער רב גע־נאנגען זיך געזעגענען מיט'ן רבין האט דער רבי אלימלך איהם ווידער איינגרירט און געזאגט איהם דאס זעלביגע בשעת שלום געבען:

— אייך וויל גאט ניט זעהען.

— רבי, פון וואנען ווייסט איהר דאס, אז גאט וויל מיך ניט זעהען? — האט דער רב צארענדיג געפרעגט דעם רבין אלימלך.

— פון וואנען איך ווייס? — האט איהם דער רבי אלימלך תלמידות'דיג גע־ענטפערט. — עס איז א בפירושיער פסוק: אם יסתר איש במסתרים, אויב א מענש פארבארגט זיך, זיצט יומם ולילה על התורה ועל העבודה, נו מהיכי תיתא, איז גאנץ גוט, אויב אבער דער מענש זאגט: ואני! איך בין א למדן, איך בין א גאון, איך בין א גאטס־פארכטיגער, — איך בין! לא אראנו נאום ה' — דעם וויל איך ניט זעהן.

נודניקעס

פון י. פ.

נאטיצען פון דעם טאג־בוך פון א צייטונגס־שרייבער.

יעדען טאג פארצייכען איך אלערליי צרות, שלעם און פארגעזות'ן וואס עס קומט זיך מיר אויסצושטיין פון די פאר־שיעדענע נודניקעס, וועלכע דולען מיר אן א קאפ מיט פארשיעדענע זאבובאניעס, און איך בין גרייט צו אוועקגעבען אביס־סעל פון מיינע צרות צו מיינע פיעלע פריינט, וועלכע טיילען זיך אויך מיט מיינע פריידען.

אט האט איר אייך א פאר בלעטלאך בלויז וואס איך האב ארויסגערעסן פון מיין נאטיץ־בוך.

יאנ. 10, 1931:

איך זיץ ביים דעסק און שרייב א נייעס וועגען א פארפירטער כלה און אן אייפערזיכטיגען חתן. פלוצלונג קלינגט דער טעלעפאן און עס דערהערט זיך א הארטע מענער־שטימע:

— האלא, דאס איז דער "אידישער זשורנאל?

— יא!

— סעי, מיסטער, זאגט מיר, וואו איז מיין פערד ?

— אייער פערד איז מסתמא אין שטאל — ענטפער איך.

— ס'הייסט ער איז אין שטאל, מען האט דאך אים נאר־וואס ארויסגע'נענ'עט פון דארטען.

— טא וואס־זשע פרעגט איר מיר, וואו ער איז ?

— פרעג איך איבער.

— כ'ווייס, כ'האב געטראכט אז איר ווייסט אפשר. איר זענט דאך א שרייב־בער.

— און אז א שרייבער איז וואס ?

— גארניט. וועט איר אזוי מוחל זיין און אריינשטעלען אן ארטיקעל אין "זשורנאל" וועגען דער גנבה.

— אלרייט, מיסטער.

— גוד־ביי!

— גוד־ביי!

* * *

יאנ. 12, 1931.

עס קלינגט דער טעלעפאן און א פרויען־שטימע פרעגט:

— דאס איז דער "זשורנאל"?

— וואס האט איר דען געוואלט, מיסעס ?

— איך וויל איר זאלט מיר זאגען ווען מיין באי איז געבוירען געווארען.

— אייער באי איז געבוירען געווא־רען פונקט אין דער נאכט ווען איך האט אים געהאט...

— אזוי גאר, א פיינער חכם זענט איר. דאס וויים איך דאך אליין. אבער איך וויל איר זאלט מיר זאגען וויפיעל איז ער אלט און ווען ער ווערט בר־מצוה?

— זאגט־זשע אונז, מיסעס, לעבען, וויפיעל יאר איז פאראן אין דעם, אז איר האט אים געהאט, וועלען מיר אייך זאגען ווען זיין בר־מצוה וועט זיין.

— אה, איך בין פארשווענגערט גע־ווארען מיט אים פונקט איידער מיין מאן איז אוועקגעפארען קיין אמעריקע.

— וויפיעל זשע יאר, דענקט איר, אן ערך, איז פאראן אין דעם ?

— באלד וועל איך אייך אויסרעכענען. 3 יאר אהן דעם מאן און 8 מיט אים, איז צוזאמען עלף יאר.

— אויב אזוי האט איר נאך צו וואר־טען מיט דער בר־מצוה א יאר צוויי, מיסעס.

— א דאנק.

— ניטא פאר וואס.

— גוט־ניט!

— גוט־ניט!

* * *

יאנ. 15, 1931.

א אידענע מיט בלויע ליפען קומט ארין צו מיר אין אפיס און וויל זעהן דעם רעדאקטאר.

— צו וואס דארפט איר אים, פרעג איך די אידענע ?

— איך וויל ער זאל אריינשטעלען אן ארטיקעל אין "זשורנאל" וועגען מרס. קאקורוזע.

— וואס איז דען דער מעהר מיט דער מרס. קאקורוזע? — פרעג איך זי.

— אה, זי איז מיינע אשכנה, אן צו־ליעב איר האלט איך זיך איצט ביים גט'ען מיט מיין מאן.

— רעדט, רעדט, מיס, מוטער איך זי אונטער.

— אז אן אן וועה, וואס איז דען פאר־ראן צו רייד'ען. — זאגט זי, — אז בסך־הכל האט זי ניט די ווערט מען זאל ריי־דען וועגען איר, אזא קליפה, א פאחיבעל זאל זי איינגעמען, רבונו של עולם. איר פארשטייט, מיין לעקיש האט זיך דאך אין איר פארבלאפטשעט, און איך ווער צוזעצט יעדען טאג, אז צוזעצט זאל זי ווערען!

— ער פאראט אייך, הייסט עס, מיסעס ?

— ווייס איך וואס! נאך דאס וואלט אים געפעלט, שרייט אויס די אידענע, כ'וואלט אים ארויסגעווארפען אויף צוויי שפענדלאך. ער איז אלרייט. שולדיג איז זי בלויז. די חצופה, וועלכע ווארפט צו אים אויגעלאך און לאזט אים ניט צורות, וויל איך אייך טאקע בעטען, איר זאלט מאכען א ריכטיגען ארטיקעל און איר באגראבען, דער קליפה, 9 איילען אין דער אדמה...

* * *

יאנואר, 20, 1931.

דער טעלעפאן ריינגט.
— העלא, "זשורנאל" אפיס ?
— יא.
— מיסטער, איך בין דער פרעזידענט פון דער פאסייטי אנשי קאלבאסניקעס.
— וואס האט איר געוואלט, מיסטער פרעזידענט ?
— שטעלט אריין אן פייפער אז כ'איז ביי אונז געשטארבען א מעמבער.
— אלרייט. דאס וועט אייך אבער קאסטען עטליכע דאלאר.
(פארזעצונג אויף פיידזש 4)

פון „יענע" בריעף

(במקום פעליעטאן)

פון אברהמ'ל.

א בריעף האב איך באקומען פון מיין לאנדסמאן פון זשיטאמיר... מיט טענות אטאקירט ער מיך, מיט תביעות און מיט יאמער:

— "וואס ווילט איהר פון אונז איהר אמעריקאנישע "בעל־צדקת'ס ?!"

פאר אייער דאלאר, מיינט איהר, האט איהר שוין אויף אונז חזקות ?

און ווארפט איהר אונז א ביינדעל צו פון אייער זאטען מיטאג, — דערלויבט איהר זיך שוין מיישען אין פאזויעטישער פאליטיק ?!

אויב סטאלין אייך געפעלט ניט, טוט מיט איהם ניט קיין שידוכים, נאר צווינגט אויף אונז ניט ארויף קיין סברות און "ויכוחים"!

דערצעהלט אונז ניט קיין מעשיות, אז מען האלט אונז אין א "קליעטקע", און אז מיר הונגערען, צוליעב דער שוואכער "פיאטילעטקע"!

פון וואנען ווייסט איהר, אז ביי אונז זיך בונטעווען פאלדאטען, וואס האבען קאמיסארען דא פארשפארט אין קאזעמאטען?

פון וואנען נעהמט איהר, אז פארשיקט קיין טורקעסטאן איז בליבער, און אז בוכארין פלוצלונג מיט זיין לעבען איז ניט זיכער?

און ווער האט אייך געגעבען רעכט צו א פסק־דין א פרעבען, אז ראמזין און פעדאטאוו זענען ריין פון דעם פארברעכען?

איהר זענט אין חלום "באסניעס", ווען איהר ליגט אויף דער קושעטקע, און שרייבט, אז סטאלין ראטעווען איצט זוכט די "פיאטילעטקע"...

וואס זארגט איהר זיך אזוי פאר איהם? איהר בעסער זעהט באזארגען, אז ארבייטסלאזע איינענע ניט אויסגעהן זאלען מארגען!...

אז "אדרנונגס־היטער" אייערע, ווען יענע ברויט פארלאנגען, זיי מיט נאגאיקעס איבער קעפ נאר זאלען ניט דערלאנגען!...

און אז די "מאסטערסקאיעס" דעם געהאלט ניט זאלען שניידען, און דורך "פארויכערונג" די מאכט א קרזיס זאל פארמיידען!

איהר האט דאך צרות איינענע, וואס טויג אייך "פיאטילעטקע"? ווען די נשמה קוועטשט ארויס די ענגע — אייך — זשילעטקע!

וואס טויג אייך "מאסקווער פראצעס"? וואס ווילט איהר נאר ניט טראכטען, אז מוני שוין מיט בילינגס'ען אין טורמע ווייטער שמאכטען?

א צייטונג אייערע צו מיר איז ערשט אריינגעפאלען, וואס ברייננט מיך נאר צו מאכען אייך די ביטערסטע סקאנדאלען...

די צייטונג א "פאגראם געמאכט" אויף אונז האט אין זשיטאמיר; דאס לעזט זיך נאר, ווי א דראמאן — א קאמישער פון שמר . . .

מיר דאכט, איך בין א תושב דא און קום אפט צווישען מאסען, און, אלס מוסטער, דעם נאנצען טאג פארברייננ איך אין די גאסען...

פון קיין פאגראם האב איך דא ניט געזעהן ביז איצט קיין סימן! — און אלע "מאטשקעס" אייערע אפילו דא ניט שווימען...

באזונדערס אומזיניג די נייעס איז! אז סאלדאטען "רויטע" די ארבייט האבען דורכגעפירט — דאס שרייבען קען א שוטה!

ניטא ביין אונז קיין גאר־ניזאן! עס איז דאך א געלעכטער, אז פון דער נדעניץ "קוילען" אונז גאר קומען זאלען וועכטער!

הכלל, איך בעט אייך, קינדערלאך — אויב איצט איז "שעת־הכשר" צו באגען ליגענס וועגען אונז, — דאן באקט עס כאטש מיט יושר!...

אט האט איהר דא ניט לאנג דערצעהלט, אז סטאלין — אפגעגעבען זיין שטיפערישען "קדיש" האט אויף כח־צו א "רבי'ן".

אז דער "מלמד" אפשמייסען זאל שטארק דעם בן־פקועה, נאר וואס טוט גאט? האט סטאלין ניט קיין זוהן — אויף א רפואה!

איך זאג אייך, אז חלשות שלאגט פון אייער בינטעל שקרים!
איהר האט שוין לונאטשארסקי'ן אויך פארשיקט צו שרייבען ספרים...

דער הימעל וויים, וואס אייך נאך קענען איינפאלען פאר זאכען, און וויפיעל טויג פאגראמען נאך איהר דענקט אויף אונז צו מאכען!

איהר מיינט אודאי — מיט די "נייעס" אונז טוט איהר נאר א טובה? דעם הונגערינען גלויבט דאך ניט א זאטער זולל־סובא!

נו, זאג איך אייך, אז אויב איהר ווילט אונז צו משוגעת טרייבען, זאל אייער פרעסע נאר וואס מעהר אזעלכע ליגענס שרייבען...

און שפעטער — א "טרעוואגע" אויף די באראבאנען קלאפען, אז רוסלאנד האט פארשיקט א "ספעץ" א אידישען קיין יאפאן...